

К. М. Хаустова*

ГОЛОВНІ ПРІОРИТЕТИ В ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІСОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

До числа найбільш суттєвих негативних наслідків екстенсивного розвитку економіки нашої держави належать: переважання на підприємствах більшості галузей промисловості фізично зношених і морально застарілих основних засобів, високий рівень випуску ресурсомісткої продукції, недостатня завантаженість значної частини виробничих потужностей, переобтяженість структури української економіки застарілими технологіями виробництва. З огляду на це, питання залучення інвестицій у розвиток пріоритетних галузей народного господарства України та проблеми їх інноваційного спрямування є надзвичайно актуальними.

До вирішення зазначених проблем прикута увага провідних вітчизняних учених, серед яких можна виділити праці Л. І. Федулової, С. В. Захаріна, В. М. Трегобчука, Є. В. Баляснікова, М. Петрина та інших. Більшість праць присвячені розробці державної програми стимулювання інноваційної та інвестиційної діяльності, аналізу інноваційної активності вітчизняних підприємств, розробці методології інноваційно-інвестиційної діяльності. Позитивно оцінюючи наукові результати щодо вирішення проблем управління інвестиційними та інноваційними процесами, слід одночасно відзначити, що недостатньо вивченими залишаються проблеми інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств лісопромислового комплексу, який є важливою галуззю промисловості України та одним із пріоритетних у Закарпатській області.

Головною метою є дослідження сучасного економічного та технічного стану підприємств лісопромислового комплексу Закарпатської області, визначення основних пріоритетів у інвестиційно-інноваційній діяльності галузі.

Лісопромисловий комплекс є одним з пріоритетних в області і суттєво впливає на соціально-економічне становище розвитку регіону. Головним завданням і змістом роботи комплексу є задоволення зростаючих потреб держави і населення в різноманітних товарах з деревини, основними із яких є меблі, плити з масиву, фанера, шпон струганій і луцений, пиломатеріали, столярні і паркетні вироби.

Станом на 1 січня 2006 року в органах статистики зареєстровано 535 суб'єктів господарювання області, які займаються обробленням деревини та виробництвом виробів із неї, та 84 суб'єкти — виробництвом меблів. Реально працюють сьогодні, відображаючи результати діяльності в деклараціях та розрахунках, — 281, з яких 63 підприємства щомісячної звітності (основне коло), 12 з них займаються виробництвом меблів. Всі підприємства є роздержавленими.

Нині можна відмітити позитивну динаміку зростання обсягів випуску продукції підприємствами галузі. Зокрема, за даними державного комітету статистики у Закарпатській області станом на 1 січня 2005 року приріст виробництва склав 4,3 % у порівнянні з попереднім роком.

Протягом 2005 року підприємствами деревообробної промисловості реалізовано промислової продукції (робіт, послуг) на суму 271,8 млн. грн., що становить 8,5 % загального обсягу промислового виробництва області.

Стабільність роботи і нарощування обсягів виробництва спостерігається, в основному, на тих підприємствах, які мають залучені іноземні інвестиції. Вони мають реальні ринки збуту продукції, відповідно поповнюють обігові кошти.

На підприємствах основного кола реалізуються 16 інвестиційних проєктів на суму 57,6 млн. дол. США. Проєкти передбачають залучення коштів в лісозаготівлю, виготовлення первинних виробів, теслярських та столярних виробів, пиломатеріалів, виробництва меблів, виготовлення деталей та вузлів до них, шпону струганого і лущеного, паркету, пиломатеріалів. Загальна сума прямих іноземних інвестицій у лісопромисловий комплекс області у 2005 р. склала 43,282 млн. дол. США.

У загальнообласній структурі експорту товарів продукція з деревини і виробів із неї та з виробництва меблів становить 18,9 % і має тенденцію до зростання. Експорт деревини та виробів з деревини у 2005 році склав 26,1 млн. дол. США, експорт меблів — 20,8 млн. дол. США, що у 2,4 рази більше, ніж у 2004 році¹.

Переважна більшість деревообробних підприємств регіону є прибутковими. Частка прибуткових підприємств у загальній кількості підприємств галузі складає 77,3 %, загальна рентабельність операційної діяльності у 2005 році склала 2,6 %. Фінансовий результат підприємств до оподаткування у 2005 році склав 1613,5 тис. грн. Збитки допустили 22,7 % суб'єктів на 13,5 млн. грн.

На деревообробних підприємствах та з виробництва меблів зайнято більше 8,9 тис осіб, середній розмір заробітної плати у 2005 році становив 718,66 грн., при 648,04 грн. у цілому по промисловості області. Індекс продуктивності праці в галузі у 2005 році становив 113 %².

Поряд з цим у лісопромисловому комплексі в сучасних умовах господарювання спостерігаються проблеми, пов'язані з конкурентоспроможністю продукції, які можливо вирішити лише за умови активізації інноваційно-інвестиційної діяльності. Основними з них є наступні:

1. Значне старіння основних виробничих потужностей, які довгий час підтримуються здебільшого за рахунок відновлювального ремонту та незначних модернізацій і рідше — заміни зношеного устаткування. Рівень зношеності обладнання в галузі становить 60-70 %.

2. Висока енергоємність існуючого обладнання, значні витрати коштів на його утримання, надзвичайно низькі якісні та технічні характеристики роблять неможливим освоєння виробництва багатьох конкурентоспроможних видів продукції, що користується попитом.

3. Низька конкурентоспроможність продукції, необхідність підвищення якості меблів, забезпечення спроможності витримати конкурентний тиск у зв'язку з розширенням ЄС та набуттям Україною найближчим часом членства в СОТ.

4. Порушення міжгалузевих зв'язків технологічно пов'язаних галузей: деревообробної з лісовим господарством, машинобудівною та хімічною промисловостями.

5. Присутність на товарному ринку України значної кількості продукції з деревини, особливо меблів, вироблених в тіньовому секторі економіки та нелегально ввезених із-за кордону.

¹ Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності. Статистичний бюлетень. Головне управління статистики в Закарпатській області. — Ужгород, 2005.

² Промисловість Закарпаття. Статистичний збірник. Головне управління статистики у Закарпатській області. — Ужгород, 2006.

З метою покращення стану справ у лісопромисловому комплексі Закарпатської області та активізації інноваційно-інвестиційної діяльності Закарпатською обласною держадміністрацією розроблено Програму розвитку меблевого виробництва області на 2006-2010 роки відповідно до Концепції державної промислової політики, схваленої Указом Президента України від 12 лютого 2003 року № 102/2003³, Державної програми розвитку промисловості на 2003-2011 роки, схваленої постановою Кабінету Міністрів України від 28 липня 2003 року⁴ та Закону України “Про інноваційну діяльність”⁵. Розробки спрямовані на посилення промислового потенціалу, задоволення потреб населення, зростання обсягів виробництва і підвищення конкурентоспроможності продукції. Програма має інноваційне спрямування і визначає основні напрями та джерела розвитку меблевої галузі, економічні та організаційні засади формування і реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності з урахуванням вимог ринку⁶.

Метою Програми є створення економічних, організаційних і правових умов для ефективного розвитку меблевої промисловості, використання науково-технічного потенціалу, забезпечення впровадження екологічно чистих та ресурсозберігаючих технологій для формування конкурентоспроможного, інтегрованого у світове виробництво лісопромислового комплексу, продукція якого відповідатиме основним критеріям і досягненням розвинутих держав у цій галузі. Пріоритетом є орієнтація на задоволення потреб внутрішнього ринку у високоякісній, конкурентоспроможній продукції виробничого та соціального призначення.

Отже, головними пріоритетами інноваційно-інвестиційної діяльності лісопромислового комплексу Закарпатської області на сучасному етапі розвитку є:

1. Розвиток конкурентоспроможних виробництв і видів продукції для внутрішнього і зовнішнього ринків, а саме:

- виробництво меблів відповідного рівня якості і сучасного дизайну для широких верств населення (пріоритет розвитку меблевої промисловості прямо пов'язаний з розвитком прогресивних конструкційних матеріалів, зокрема деревоволокнистих плит середньої щільності, застосування яких у якості конструкційного матеріалу дозволить значно знизити матеріаломісткість і собівартість корпусних меблів і відповідно, підвищити ефективність виробництва і конкурентоспроможність продукції);

- розвиток виробництва струганого шпону за рахунок залучення іноземних інвестицій та шляхом створення спільних підприємств (при умові оснащення стругальних виробництв сучасним устаткуванням струганий шпон може стати вагомим одиницею галузевого експорту);

- проведення модернізації фанерного виробництва на базі сучасного технологічного устаткування (пріоритети розвитку фанерного виробництва в області пов'язуються з реалізацією заходів, спрямованих на покращення якості, підвищення сортності та освоєння випуску спеціальних видів фанери);

- розширення виробництва столярної плити, щитових деталей з масиву;

- збільшення та введення в дію виробництв по випуску активованого деревного вугілля.

³ ОВУ. — 2003. — № 7. — Ст. 278.

⁴ ОВУ. — 2003. — № 31. — Ст. 1628.

⁵ ОВУ. — 2002. — № 31. — Ст. 1447.

⁶ <http://www.carpathia.gov.ua>.

2. Підвищення якості продукції галузі, її сертифікація.

3. Впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій, використання альтернативних джерел енергії, переорієнтація котельних господарських підприємств із використанням мазуту та газу на спалювання відходів деревини.

4. Інтенсифікація лісопильного виробництва шляхом застосування стрічкопильного устаткування.

5. Перехід на шлях раціонального використання лісосировинних ресурсів та відходів переробки деревини, а саме: налагодження стабільного виробництва етилацетату, бутилацетату, іншої продукції з відходів деревини.

Проведене дослідження свідчить про низьку інноваційну активність підприємств лісопромислового комплексу Закарпатської області. Незважаючи на пріоритет інвестиційних вкладень в економіку галузі та зростання обсягів виробництва більшість підприємств стикаються з проблемами, пов'язаними з низькою конкурентоспроможністю продукції, моральним і фізичним старінням обладнання, нестачею висококваліфікованих інженерно-технічних працівників, високою собівартістю продукції. Тому для ефективного розвитку галузі необхідно першочергове залучення інвестицій інноваційного спрямування у пріоритетні напрямки діяльності, що зумовлює необхідність подальших досліджень розробки механізму залучення інвестицій та вдосконалення управління інноваційно-інвестиційною діяльністю лісопереробних підприємств. Постає завдання підвищення ролі регіональних владних органів та управлінських структур щодо активізації інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання лісопромислового комплексу. Важливим є залучення і освоєння зарубіжних інвестицій з метою модернізації галузі і розвитку виробництва.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою менеджменту
Мукачівського технологічного інституту
(протокол № 7 від 15 лютого 2007 року)*

